

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

BARCELONA 13 DE DESEMBRE DE 1912

Núm. 1772 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

UN PENSAMENT D'EN LLANAS

«Pendrehu tot ab paciencia,
potsé es la millor ciencia».

CRÓNICA

La rifa de Nadal y la pigota

Es impossible, pera un cronista seriós—y el cronista que no'n sigui, que's desi,—parlar d'altra cosa que de les participacions de la rifa de Nadal o de l'infecció variolosa que està desenrollantse a Barcelona.

No passa res més y ningú parla de res més. Y són dues passes que, si un se n'escapa, ja pot ben dir que es un sortós. Si cal sostenir una conversa, l'has de sostenir a base de vacuna o de participacions. Si vols viure en pau, has de vacunar-te o participar. Tots els ciutadans mereixedors de aquet nom, porten infaliblement una participació a la butxaca y un cop de llaneta al bras.

Les visites se fan y's tornen pera oferirse amablement una part d'un bitllet o una part d'un tubo de linfa.

No hi hà remei: per mandra que tinguis en desdinerarte o ensenyar les canyetes que Déu ha donat per brassos a l'home civil, has de cedir. A la porta dels dispensaris y a la porta de les administracions de rifes, la gent hi fa qua. Per despreocupat que siguis, per incredul que't mostris en la sort y en la dissort, aqueixa formidable corrent d'aprensió per la malura y d'esperansa per la rifa, te lleven la voluntat y la resistència.

Ve'l company de treball y't parla aixís:

—Hem decidit pendre un enter, tots els de la casa. ¿Que voldrà tenirhi una part, vostè?—

Y, més tard:

—Avui ens empelten la pigota. ¿Que vol esserhi, vostè?—

Y els dos oferiments són fets ab un aire d'amistat tan previsor, com un favor tan especial, que per poc que meditis se t'acud la desesperació que tindries si, havent refusat, els hi toqués an ells la grossa y a tu't toqués la passa...

Y, lo que't dia el company de treball, t'ho dia el porter de casa teva, el veí del costat, l'amiga de la dòna, etzètera, etzètera.

¡Y no cal jugarhi, ab l'atzar! Y, per no jugar a l'atzar, jugues a la rifa, y jugues a civisme, y t'atrases de diners y quedes manco per tres o quatre dies.

Veritat que la teva consciència resta tranquila; que ab la participació has cridat la sort y ab la vacuna has allunyat la dissort, y que si, malgrat això, l'una no ve y l'altra sí, ningú podrà tirarte en cara'l teu descuit.

Ja veus que, ben considerat, tan vacuna es la participació com participació es la vacuna.

La rifa no deixa d'esser una malura nacional y la verola una ganga nacional.

Perquè, digui lo que digui el meu amic Marsillach, la verola ha caigut ara a Barcelona com hi cau altres cops la rifa. Y la rifa, cau indistintament com la verola, a totes les poblacions de la península. En aqueixa repartició regna, entre Madrid y Barcelona, una germanor envejable.

Si els estadistes fossin homes veridics, podriem saber si, per exemple, a Madrid, els jugadors superen als vacunats y si aquí superen els vacunats als jugadors. Per ara y tant, el cronista es partidari d'una prudent reserva. Contentemnos en saber que hi hà localitats, a l'extranger, ont no's coneix cap de les dues infeccions obgete d'aqueixa crònica insignificant, que, dit sigui de pas, hauria pogut convertir en profunda previa consulta d'algunes autoritats en higiene y sociologia.

Jo afirmo, no obstant, pera no acabar sense haver afirmat alguna cosa, que rifa y pigota caracterisen a la perfecció un poble que confia excessivament en la Providència.

Afortunadament a Espanya, ara, després de la condemna d'*El Liberal*, tenim, sense la rifa, un medi d'esdevenir rics, y es el ferse calumniar per un corresponsal amable. Contra la pigota hi hà també doctors servicials, qui, com profetes apocalíptics, pregonen la mala nova y no vacunen pas gratis.

Resta'l bon exemple y aqueixa emulació heroica de certs ciutadans, pels quals vacunarse y revacunarse es una mena de martiri sofert ab joia y ab fanatisme científic y patriòtic.

Sursum corda: a veure si la jurisprudència y *Els Segadors* resultaran els més impensats dels específics pera nostres mals atavics.

P. BERTRANA

LO DEL DIA

—El cosinet Enric..., ¿sab?... aquell que estudia pera metge, ja'ns ha vacunat a totes, set cops, y res... ¡No'ns vol pendre!
—¿El vostre cosí, us ho fa?... Jo no sé què es millor, doncs, que us prengui o que no us prengui.

FISICS COMPROMETEDORS

—La teva cara no enganya; ab la barba y el nas, demostres que ets de la rassa jueua...
—Doncs t'equivoques, menuda... El jueu era el meu pare...

La bona vila d'Elna

PÀGINES D'UN VIATGER PIETÓS

¿Coneixeu la vila d'Elna, en el Rosselló? Doncs no heu vist la meravella més alta de l'art romaníc de Catalunya: el claustre de la seva catedral.

Jo adoro aquets claustres, reduïts y confidents, ont un dia l'enginy d'un esculptor, candid y maliciós al mateix temps, suscitava en la pedra escenes de guerra grotescament ferotges, monstres heraldics, viles sitiades mostrant una torre ab dos caps enormes a les finestrelles, dimonis riallers y plens d'irònica simpatia, com escau an aquesta pobre gent infinita... Adoro els petits claustres ont els clergues d'un dia assaboriren la grassa facecia del primers *fabliaux*, ab tota la llepolia dels que s'hi coneixen bé... Y adoro les viletes, avui arreconades com a pollastrets a l'ombra de la catedral antiqüíssima, ont desiara els turistes aporten una momentania silueta, vagament ridícula, de les grans ciutats no sospitades...

El dia que vaig visitar Elna, l'antiga vila diocessana del Rosselló, era un magnífic diumenge. La vileta francesa extèria, enllà de l'estació, un aixam rustic de casetes, empinant-se per un coster. Us confesso que no puc sentir sense una emoció d'infinita gracia el nostre català en la seva transfigu-

ració ultrapirinenca, ont els sons s'atenuen y dolsifiquen en un rebaixament de valors musicals.

—Us cal pas perdre temps si voleu veure bé els clostres—ens digué el bon vilatà d'Elna que'ns acompanyava.— Es cosa manyífica. ¡Ne són vinguts de la Rússia, de la Prussa, per la visitar! Ara hi fan *reparaciuns*...—

Els carrers giravoltaven entre cases humils, d'ont sortia una bravada camperola y pastoral. Qualque *chalet* voltat d'un park, ab la sotilada oblíqua, ens senyalava la petja de la Fransa. Sobre un portal, una bella jove bruna, en el desenfeinament de la tarda de festa, atreia les nostres mirades galants. Les velles madones, ab el bonet o cofia de blanca muselina, tafanejaven de porta a porta. A la plassa, uns pals de cucanya indicaven una propera festa. Un estol de jovensans jugava al triquet, sota un sol pindaric. A la porta d'un cinematograf, el retol deia: *Helena*, recordant el suposat origen classic y nobilíssim de la vila d'Elna.— *Helena* y el claustre romaníc, en amable simbol de consorci evocatiu, tal com en la nostra Empuries la catedral gòtica y la recordansa d'Emporion. L'eterna poesia, doble, total.

L'iglesia, sota una torre quadrada, esbelta, y una altra reconstruida, mostra damunt el portal les sacres paraules civiques: *République Française. Liberté, Égalité, Fraternité*. Aqueixa aliança curiosa entre Danton y De Maistre ens va fer somriure, tot recordant la nostra pobre Espanya... Y entràrem en el claustre, directament, per la casa de la vila, per la *Mairie*.

¿Còm us el diré? No recordo haver vist mai una més cabal y perfecta estrofa arquitectònica de quatre versos: un Partenó romaníc. Les columnetes, aparellades, dolses com a femelles alegòriques, ostenten sobre'l fust, cada una, un brodat deliciós, finíssim. Els capitells són com a miniatures de codix, al marge d'inicials de breviarí. L'ombra del campanar anyora un vol de coloms, com alegoria de les recordanses errabondes. En els corredors jauen unes piscines cobertes de relleus foliats. La claror desvetllava el somni de les figures, animava l'armonia de les arcades, convertia en flor viva aquella quarteta immortal, ont els fulls eren parcelles de columnes, y el fris passava com un ritme unitiu...—Y tot, tot, en el nostre sentiment, cantà una sola paraula: *Repòs*.

Un fotograf entrà, preparant l'aparell, ajudat per una sagristana, coberta ab la cofia francesa. Una remor de cants femenins eixia del temple: hi entràrem. Era un chor de noies, dirigit per un capellà.—¿Quina congregació de vagues Filles de Maria prepara una solemnitat vilatana en aqueixa Elna ont no arriben, ni fins y tot esmortits, els sorolls del París formidable?—L'iglesia estava, com ens havia dit el bon home, *en reparaciuns*, y sota l'emblanquinada de calcs que profanà un dia aquelles parets, com tantes altres, anava sorgint la bellesa sepultada de les columnades primitives.

Enlloc com en aquets temples, ont la lletjor imponderable de les capelles contrasta ab la sublim integritat de la pedra monumental, se us fa visible la decadencia miserable

LA TEMPORADA D'HIVERN

—¿No'm demanaven?... ¡Doncs, aquí'm tenen!

de l'Església, d'aquella Església que ahir suscitava catedrals sobre les ciutats y avui profana de raquítics idols miraculosos les catedrals.

Tornàrem a entrar en el claustre, y, en la religiositat nadiua de la meua ànima, vaig adorar fonament...—Sobre una porta, escrit en guix, se llegia: *Défense de monter à la Mirande*. ¿Què diu? ¿Una prohibició?—Com a bons espanyols, muntàrem tot seguit a la Miranda.—Era una terrassa, dominadora de la més lluminosa y alegre de les vistes. Fins a la mar, s'extenia la gran plana rossellonesa, aquet desdoblament simetric del nostre Empordà a l'altra banda de Pirineus. Les vinyes cantaven al sol la cansó silenciosa de les cullites anacreditiques. Els camins serpejaven entre la verdor dels canyars. Una més forta rojor feia destriar les terres humides. Qualque sostre fumejava en violeta, sota la plena claror. Una vaca, allà enfora, davant una casona, passava lentament. Y la cinta del mar tenia tremolors de vesillum entre la blavor clara...

Aleshores vaig pensar en vos, amic Picó y Campamar, y en el vostre *Visca Aragó*, una de les més sonades Englantines. Vaig pensar en el temps del Rosselló encara nostre y de la Catalunya encara ben catalana, quan en Bernat Oms, sabent que'l francès trescava pel terme d'Elna, sortí a cavall en mitg de la plassa de Perpinyà, ab capell de ferro, broquer y pica de freix, atiant a la guerra els braus del Rosselló y la Cerdanya...—En les austeres tombes de catedrals y abadies, a Elna y a Perpinyà, però també a Tarragona y a Santes Creus y a Poblet, els vells guerrers dormen...

GABRIEL ALOMAR

Bon soir, madame la Lune!

Una altra reputació que desapareix: la del nostre brillant satelit.

Fins ara s'havia tingut a la Lluna per un astre de molta importancia. Per més que se sab que la seva llum es emmatllevada, doncs consta ab tota certesa que en aquella bola no hi hà gas, electricitat, ni petroli y que, si no fos el Sol, l'obscuritat més complerta regnaria en les seves valls y montanyes, no per això deixava la gent de la Terra de mirarla y reverenciarla ab el major respecte.

¿Còm no ferho aixís, si de pares a fills ens haviem acostumat a veure en ella una de les més poderoses forces siderals que sobre nosaltres graviten?

¡La Lluna, la pàlida y misteriosa Lluna!... ¿Qui no ha sentit, mil vegades, ponderar la seva influencia?

—El temps canviarà quan canviï la Lluna.

—L'altra Lluna va portar vent; aquesta senyala fret.

—No tindrem aigua fins que vingui la Lluna nova.

—¡Fusta tallada en mala Lluna!...—

Desde els tendres infants que, saltant en alegres rotllos, invoquen en els seus cantic

«la Lluna, la bruna,
vestida de dol»,

fins a les persones majors que, quan estan de «bona Lluna», troben que tots els negocis els han de sortir bé, el culte que l'humanitat ha rendit a la dolça Selena, alimentat y sostingut per lo que la tradició considerava «fets probats», no ha deixat mai de florir y exteriorisarse en una o altra forma.

Y, no obstant, ¡que injusta y mal adquirida era aquesta reputació de que la Lluna disfrutava!

Ara s'ha sapigut. Uns agricultors francesos, alarmats pels mals informes que algú els havia donat sobre la Lluna de Desembre, han preguntat a l'oficina central meteorològica si aquestes notícies eren dignes de credit, y els sabís de l'oficina els han contestat:

—No, senyors. La Lluna de Desembre es com la Lluna dels altres mesos: un fanal y prou.

—¿Es dir que no es veritat que portarà glassades y frets tremendos?

—Ni frets, ni calors ni res. Y sàpiquen d'una vegada per sempre que la pobre Lluna no té sobre les coses de la Terra la més insignificant influencia. Ab tot y la seva magestat y el brill de que devegades fa ostentació, la Lluna, en aquet meravellós escampall de xifres que en la serenitat de la nit centelleja en el cel, no es més que un gran zero.—

Y, posats els sabís astrònoms a destruir ilusions y a fer malbé llegendes, ho han explicat tot.

La Lluna, segons ells, ha de considerarse com un trasto inutil, del que la Terra, sense por de sortirne perjudicada, podria molt bé prescindirne.

Per més que han buscat, per més que durant anys y anys han investigat y inquirit tot lo que a la Lluna fa referencia, ni un sol dels datos recullits permet sospitar que aquest astre, mort y abandonat en les immensitats de l'espai, serveixi absolutament de res.

Al contrari: milers y milers d'ob-

LA VACUNA NACIONAL

—¡Aya, señores, que s'acaba el suero!...

servacions, cuidadosament comprobades, demostren que la seva influència, creguda y consolidada al través dels sigles per l'ignorancia dels pobles, es nula.

—La Lluna—han acabat dient els senyors de l'oficina meteorològica—no presideix els canvis de la temperatura, ni governa el fret, ni corca la fruita, ni dona sòrt ni porta desgracia...—

El derrumbament, doncs, del credit de la pobre Lluna, es total y definitiu.

¡Un astre tan antig, tan reputat, tan ben vist y mimat per les incomptables generacions que han contemplat el seu disc, lleginhi... lo que en realitat no deia!...

«La Lluna, la bruna...»

Ara sí que, en efecte, ha arribat per ella l'hora de vestir-se de dol...

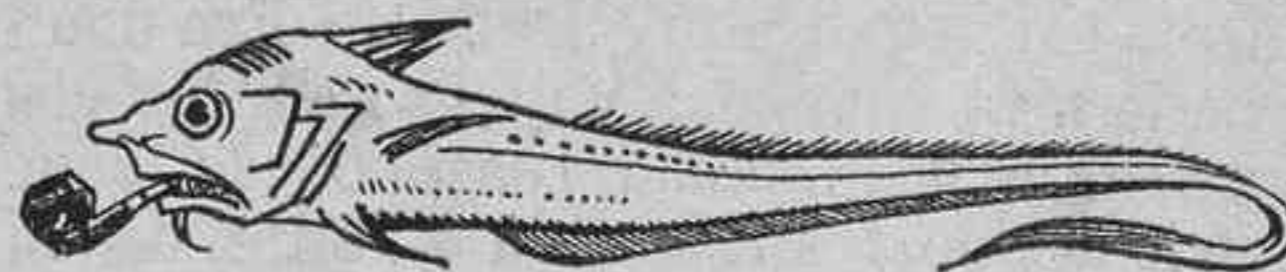
Desemascarada per la ciencia; caigut en un moment el castell de cartes sobre el qual descansava el seu renom, ¿de què servirà, d'aquí endavant, l'infelís?...

¡Ah!... Per fortuna, al món, hi hà encara poetes.

Diguin els sabis de París lo que vulguin y pesi a totes les

depriments afirmacions del telescopi, sempre hi haurà un trovador que, lira en mà y ulls enlaire, enviarà sospirs y cançons *Al clar de Lluna* y reconeixerà, entusiasmat, en l'astre de la nit, els merits y les virtuts que la ciencia, exacta però crudel, li nega.

A. MARCH

El número de la *grossa*

Es el «15.939».

¡Qui ho diria!

Un número que no es cap y qua, ni té cap qualitat de les que'ls vulgars nigromantics recomanen que ha de tenir un número per esser favorecut ab la sòrt.

Y, aixís y tot, el 15.939 es el que treurà aquest any la pri-

L'OBSESSIÓ DEL NOU SANXO

—¡A la delegació, sí, senyora!... Abans que tot, les bones costums.

—Y, després de les bones costums..., l'higiene. ¡No faltava més!

LO QUE VEUREM QUALSEVOL NIT

La Venus de Milo y demás figuras artísticas del Park, en turbolent cavalcada, fugint avergonyides d'aquell antre d'atraccions plebeies...

mera de Nadal, segons indicis que tenim per autorisats y versemblables.

¿Ont hem recullit aquets indicis?

Aixís com en Dionís Puig, després de trenta quatre anys de pacient estudi, ha pogut donar a la llum la seva meravellosa *Dinàmica Atmosfèrica*, un amic nostre (qual nom no revelem avui, per no ferir la seva modestia—y pera no exposarlo a un fracàs,—però prou que'l publicaran els diaris, si l'exit corona els seus esforços), també, després de trenta quatre anys de cremarse les pestanyes, ha arribat a dominar la *Mecànica Ríftica*, ab tanta precisió, que li permet assegurar que, aquest any, al 15 939 li toca treure la grossa.

Poc trigarem a sapiguer si hem de creure definitivament en la nova ciencia del nostre amic y, en aquest cas, felicitarlo com se mereixi, o si, al contrari, podrem dirli ab totes les lletres que se'ns ha ben rifat.

A. Z.

GLOSARI

FALTA UN BUTXI

Ab la mort del respectable funcionari don Nicomedes Méndez, hi hà una vacant importantíssima: la de butxi o funcionari.

L'esser «executor de la justícia», com diuen aquells senyors que'ls hi plau dir les coses d'una manera enraonada, no crec que cap dels nostres llegidors posi en

dubte que es un carrec delicadíssim, pel que's necessiten prendas que no tothom pot tenirles.

Deixant apart (y ja es molt deixar) el bon maneig y empleo de l'arma, o instrument, o màquina, o lo que sia, eina que's té d'ensajar per medi de la mateixa pràctica, perquè no hi hà amic ni company que vulgui servir d'ensaig pera poguerse fer l'aprenentatge; deixant també apart que'l que fassi oposicions pera aquesta perillosa plassa (perillosa per la part contraria), se li ha de donar el carrec a «cop d'ull», perquè ningú pot sapiguer si tindrà el dò del seu ofici, y deixant, en fi, els bons informes de la bona conducta anterior; el butxi, o sia el funcionari, ha de tenir tantes condicions, que no'ns extranya que'ls butxins hagin sigut tan buscats en totes les èpoques de l'història.

Primerament, l'executor, ha d'esser serio; no pot riure mai. Perquè, ¿què diria el poble d'un butxi que fos de la broma, que anés de aibarri, que digués aistos y que un jorn anés a funcionar ab la rialleta als llavis? ¡No! El butxi's té de cercar entre la classe dels serios.

Després de serio, té d'esser auster. ¿Us imagineu un bon funcionari de la seva mena de treball, prenent una copa de més, que li fes tremolar la mà, o tenint amors il·licits, que li fessin perdre el respecte y la dignitat del seu carrec? Si això passés, seria un afront pera ell, pera la parentela, pera'l perjudicat an el acte y sobre tot pera la societat, que perdonarà el fer una mort, perquè aixís ens ho han ensenyat els pares, però que no perdonaria que perdés la dignitat en els actes de menor

cuantia. *Quedem, doncs, en que s'ha d'esser auster y serio, pera esser un bon butxí. L'estament, aixís ho requereix.*

Però també's tenen d'esser altres coses.

Una d'elles, es tenir cor, pera ferlo servir an el acte. Sense cor, no hi hà funcionari, perquè no hi hà funció. L'acte d'haver d'acompanyar a un home fins al moment, sense un cor molt reposat, no hi hauria manera de ferho. Un dubte, un arrepentiment, una basca, un cobriment, qualsevulga d'aquets accidents que poden tenir els cors sensibles, incapacitats pera'ls grans actes, comprometeria la feina, y hi han feines tan delicades, que no's poden deixar en mans de gent feble. El butxí ha de tenir un cor de la grandaria del seu carrec.

Una de les altres, es esser mecanic. Un artista no serviria. Ha de saber de revolucions, d'àlgebra, de matemàtiques y de maquinaria en marcha, y ha d'esser un home previsor que no se li rovelli la fàbrica. També un descuit seria terrible. Aixís es que'ls filòsops, els escriptors, poetes y artistes, no ho poden esser, per esser gent distreta. S'ha de cercar an els homes d'acció, y, si pot esser, an els d'acció mecànica. Ab aiadò, gent somniadora, tenu de renunciar a la plassa.

Finalment, entre altres coses, com es el no tenir fills, pera no deixarlos el bon record; l'esser prudent, pera no alabarse de totes les seves campanyes; l'esser callat, pera nobescantar les faltetes dels parroquians; ha de tenir una gran condició: falta de mires personals. Pera ell no hi hà d'haver diferencia d'un amic a un enemic. Encara que no'l conegui, el té de matar... d'amie. Pera ell no hi han de valguer personas, recomanacions ni empenyos. Pera ell, tots hem d'esser iguals, encara que no ho siguem. El que li dictin, que's presenti, o, més ben dit, que'l presentin y enllestirlo patriarcalment, sense moure'l cap simpatia.

Ja veieu, doncs, si es difícil trobar un executor com no se'l mereix ningú.

N'arriba a esser tant, que tenim fè en que'l tribunal d'oposicions no'n trobarà cap de prou apte y ens quedarem sense butxí.

A no esser que, anant indultant a tots els que'ls jutges condemnin, l'executor hagi d'estar en vaga.

Que passaria una cosa de les més extraordinaries.

Que'l butxí seria honorari.

Del jardí dels humoristes

L'ENGANY

El dia que'l meu administrador me va fugir ab la dòna y ab la meitat de la meua fortuna, vaig sofrir tal decepció, que, aviat, l'humanitat no m'inspirà sinó repugnancia, deci-

dnit, desde aquell instant, dedicar tot el tresor sentimental del meu cor a les besties.

Y vaig emprendre el primer gitano que va sortirme al pas:

—Voldria un gos ben maco—li dic.

—Molt bé—respongue l'home.—¿De quina classe'l vol? Perquè li adverteixo que'n tinc de tota mena.

—Un gos... ¿còm li diré?... Un gos Lluís XV, que aixís farà joc ab els mobles de casa.

—Perfectament. Aquí en té un que li anirà de primera. ¿Veu, quines línies més elegants?... Es un exemplar unic... Se'n farà dos cents duros.

—Fet.—

Al cap de quatre dies, un veterinari amic meu va enterarme de que aquell gos era un llebrer indecent, sense cap qualitat de rassa. Vaig regalarlo a un cego captaire y, a les dues hores, me presentava a casa d'una portera que feia negoci ab gats.

—Deu la guardi... Voldria un gat ben maco.

—¿De quins el vol?

—D'Angora, si pot ser; són més hermosos y no tenen tant fret, a l'hivern.—

Y li vaig comprar el felí a preu de tigre de Bengala. Però, heusaquí que, a l'arribar a casa, li comensa a saltar el pèl y a càureli les pestanyes... El gat no era d'Angora ni hi havia estat mai. Aquella hermosura de pèl no era altra cosa que cotó fluix' molt ben adicionat a la seva pell de sac de gemecs.

Aquet nou desengany, que'm colocava a la capdavantera de les víctimes de l'estafa, va esser un cop mortal pera'l meu amor per les besties.

Ja havia renunciat a fer la vida a cap animal, quan un dia, passant pel carrer, veig un carretó plè de tortugues.

—¿Vol una tortuga, senyor?...—va dir l'home que les venia.—Còmprimela; es bestiar de durada y gasta poc.

—¿Es dir que viuen molt?—li vaig preguntar.

—¡Ui!... Els nets de vostè encara tindran tortuga.—

Jo que li compro y me l'enduc a casa.

La bestiola corria pel pis, aixerida, trempada, gracioseta. Comensava a esser, pera mi, una bona y amable companyia, y ja estava a punt de donar de tot cor gracies a Déu per haverme fet conèixer aquell bon venedor, quan, una tarda, havent dinat, com de costum, calo foc al cigarro y llenso el misto a terra. ¡Oh, desgracia!... Llensar el misto a terra, caure, per casualitat, encara encès, damunt de la closca de l'animal y arborarse tot ell en una gran flamarada, va esser cosa d'un segon.

Després me'n vaig enterar... Havia sigut víctima d'un altre engany. ¡La tortuga era de celuloide!

B. GERVAISE

XARAU

LICEO.—*Romeo y Julieta*, òpera de Gounod, no cantada desde fa molt temps, a Barcelona, ha sigut posada en escena aquesta temporada, encarregantse del paper de romantics enamorats la senyora Brozzia y el senyor Ciaroff.

De l'òpera, poques coses poden dirse'n; es música pera'ls aficionats a la romansa del tenor, als *duos* apassionats y als *pinyols*; se presta al lluiment de bons cantants, y dintre el seu genre es

LA TERTULIA DELS DÉUS

Neptú:—Nois, crec que es hora de fer un pensament y baixàrnose'n a la Terra...
Júpiter:—¿Vols dir?
Neptú:—Sí, Mestre... Aquell baliga-balaga de «Saturno» tinc entès que se la passa molt bé, per allà al Park de Barcelona...

inspirada y melodiosa; però, avui, les corrents no són aquestes; així es que resulta un poc antiquada.

La senyora Brozzia lluí varies coses. En primer lloc, la seva cara hermosa y la seva distinció insuperable; segonament, una vestimenta riquíssima y elegant, de no'ns recordem quina *Maison* de París, y finalment la seva vèu, potent y ben timbrada, encara que, a nostre entendre, un xic desafinada, especialment a l'atacar els aguts. Feu una *Julieta* ben distinta de les que fins avui havíem vist, una *Julieta* gens esperitual ni romàntica, però d'una sensualitat digna de qualsevol *Salomé*.

El tenor Ciaroff, com sempre, discret; poqueta vèu, però afina, y molt ben entès el seu paper de *Romeo*.

Els demés, sense sobressortir ningú, però bé, incluinthi al mestre Falconi.

ELDORADO.—Aquet *Bernardo del Carpio*, inspirat en el personatge de la tradició espanyola, ens ha resultat un drama marquinesc, ab la desventatja de no anar acompanyat d'aquells versos pomposos y robustos de l'autor de *Doña María la Brava*. Com a obra teatral, no interessa sinó a estones, y ab la veritat històrica no'ns hi fiquem. Cal reconeixer, a pesar de tot, que en el llibre hi han coses, situacions que revelen una excellent disposició, y que'l bon gust y la bona intenció dominen constantment, tant en la part artística com en la literaria. El senyor Carrión segueix ab el seu *Bernardo*, un nou camí, trillat ja per més de quatre ab fortuna, y fa bé d'entrenarshi, doncs el dia que logri posarse a primera fila, desbancant als mestres, aquell dia podrà dir que ha tret el bè. Ben tonto serà de no ferho, si s'hi veu ab cor. Nosaltres, per això, creiem sincerament que pot formarse millor y sense crosses conreuant la tragedia pura, tal com havia demostrat sentirla fins ara. En català o en castellà, però Sòfocli y res més que Sòfocli.

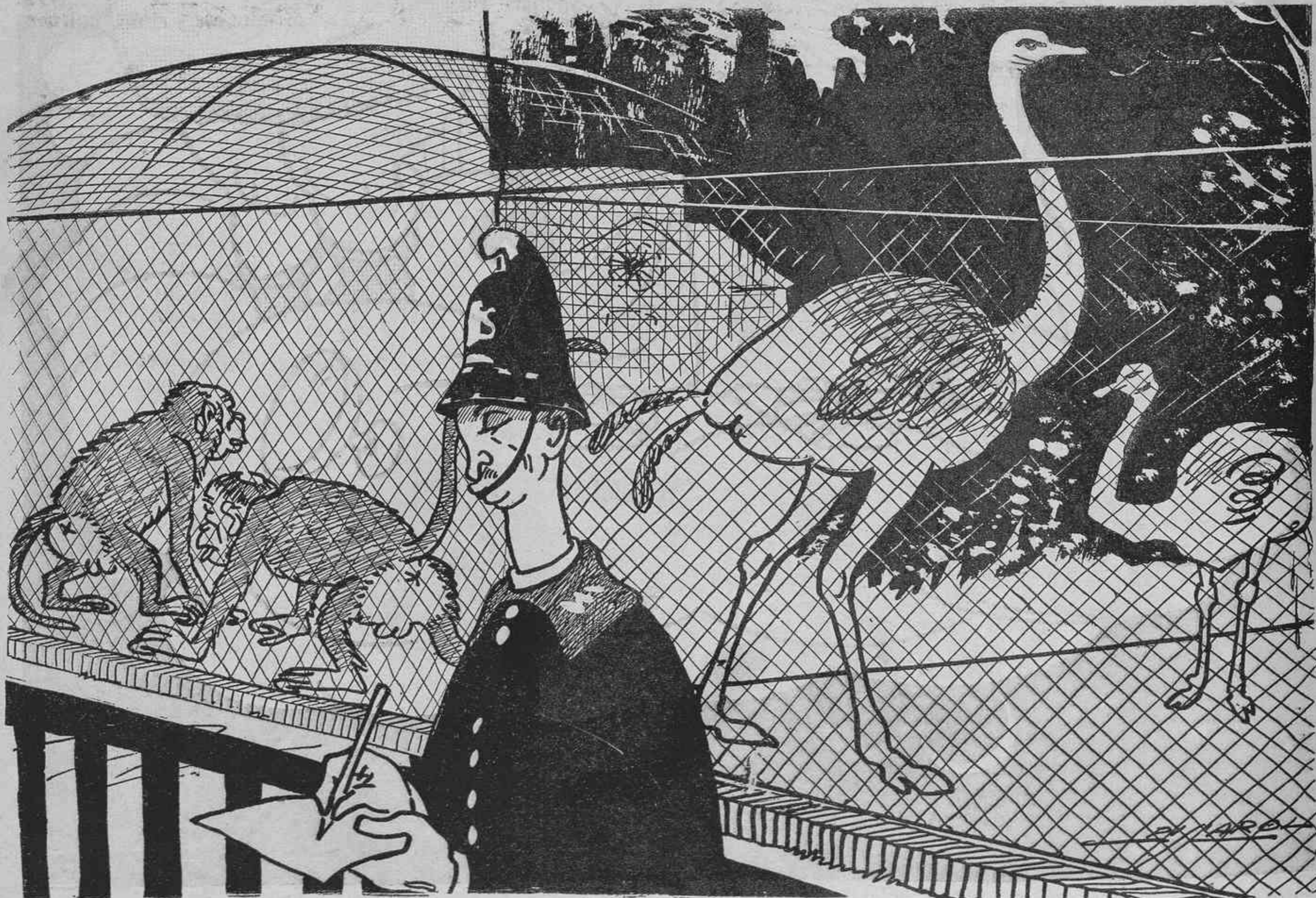
Esta es nuestra humildísima opinión estimado señor de Carrión...

¡Ah!... Els actors, discrets, molt discrets.

ESPANYOL.—Pera dissabte passat estava anunciada la funció d'homenatge al venerable escriptor y autor dramatic Albert de S. Llanas. Y a fè que, si no fos que'ls cartells ho deien, no hi hauríem sapigut veure l'homenatge, petit ni gros, doncs no volem creure que pera una figura literaria de la talla d'en Llanas y en el declinar de la seva vida, n'hi hagi prou ab colocar dues obres en els cartells y deixar tot lo demés a l'eventualitat y al capritxo del bon public. Gracies que aquet, que era aquella nit molt nombrós, com sempre que's tracta d'actes de aquesta naturalesa y tractantse d'un literat dels més populars de Catalunya, del més popular, potser, de Barcelona, va correspondre admirablement, prenentse la cosa pel seu compte y donant al senzill programa caracters d'aconteixement, per la sola presencia de l'autor a les taules, al qual va ovacionarse repetides vegades, obligantse'l a parlar. En Llanas, sincerament emocionat, va dirigir belles paraules d'agraïment al public, tenintne també de sentides y plenes de simpatia pera'ls actors y fins pera'l mateix Sindicat.

Les obres del programa (no homenatge) Llanas foren la saladíssima comedia *Don Gonzalo o l'orgull del gec* y la divertida pessa *Perdiu per garsa*; essent abdues molt ben representades pels actors de l'«Espanyol».

Les celebrades produccions del nostre *príncipe de los ingenios* triomfaren novament per la seva consistencia teatral y pel seu valor literari, propi, intrinsec, com no poden menys de triomfar sempre que's posin en escena. El public, doncs, ab el programa, no podia quedar defraudat; però ¿es que no valia la pena que un, qualsevol, dels molts literats, prosistes o poetes, ab que compta el Sindicat, se prengué la molestia de redactar un senzill parlament dedicant en nom d'aquell la funció a l'ilustre comedograf? ¿Es que no tenen en Tor, per ventura, acostumat a llegir treballs d'aquesta mena? ¿Era molt costós, en fi, acoblar, aquella nit, uns quants colegues aprop d'en Llanas, pera donar al venerable autor l'escalf d'amistat que a mitja edat necessitaran els més pintats dels dramaturgs d'avui dia? Creiem que això darrer era lo menys que podia ferse, cas de

EL PARTE

«Avestruces, monos y otras aves zoológicas, siguen dando espectáculos indecorosos delante del público. Inútil amonestar y reconvenir, pues no hacen caso a la autoridad.—Rupiañez.»

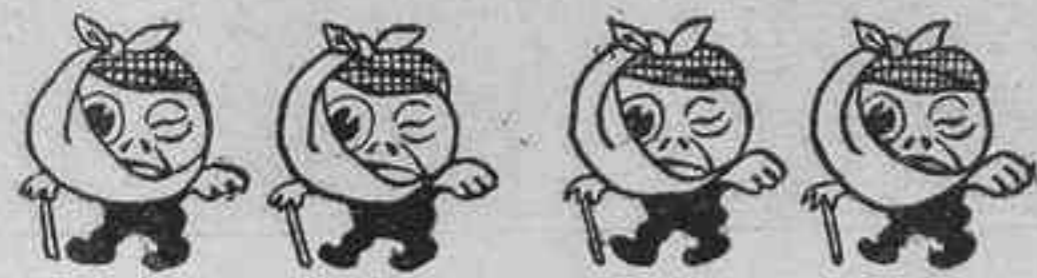
PRENENT EL SOL

—¿Encara no tens feina?
—No encara; però don Dalmaci m'ha dit que si'm feia del *requeté* m donaria una plassa de bibliotecari en el casino del districte setè.

haverse desistit de donar certa teatralitat a l'homenatge, pera no emocionar massa a l'interessat... o per altres raons que ignorem.

Realment, pot afirmarse que l'homenatge va esser pera *Don Gonzalo* y no pera en Llanas, y que qui va ferlo, aqueix homenatge, va esser el public y no'l Sindicat; resultant, aixís, la festa, un anticip tan sols, una especie de «vermouth ab olivetes» del veritable homenatge que com a dramaturg y com a literat se deu al popularíssim autor de *Pensaments en vers*; homenatge que tu, lector, y jo hem de veure encara si tenim salut.

An en Llanas *no le emplazo*, perquè ell ens hi enterrarà a tots.

El nostre vot en la qüestió Queraltó

Durant aquets dies, en la premsa diària, en mitings organitzats per valuosos elements lliberals de Barcelona, s'ha demanat l'indult de la pena de desterro a que ha sigut condemnat el doctor Queraltó. El clam es general; un formidable moviment d'opinió s'ha aixecat, pera evitar que la sentència's porti a terme.

Davant d'això, nosaltres creiem que'l «Patronat de la lluita contra la tuberculosi» deu haver de fer un acte magnanim, perdonant al qui, segons la llei, ha resultat esser el seu injuriador.

El temps transcorregut desde les memorables batalles, en el periodic y en el follet, entre l'esmentada entitat y el doctor Queraltó, ens dona dret a suposar la benevolensa en aquells que han d'insistir en el compliment de la sentència. No hi hà rencunia que duri gaire temps en els cors generosos.

Si el doctor Queraltó fos, en realitat, culpable, el seu desterro efectiu el faria simpatic a tothom; si els del «Patronat» fossin ignocents, ab la crudeltat d'ara semblarien culpables.

Nosaltres, que en aquesta hora propicia a l'oblit, no volem demostrar cap mena de parcialitat, fem vots pera que la pau sia retornada a la llar del doctor Queraltó y la serenor a l'esperit dels seus adversaris.

El doctor Queraltó es un home popular, un home que guareix dolors, aixuga llàgrimes y aconsola miseries, y si no es pera ell, cal que sigui pera tots aquets desgraciats als quals l'ausencia del seu benefactor faria caure en desesperació, que s'imposa el compliment de la màxima cristiana: «Perdoneu les injurys».

ESQUELLOTS

EN Didac Ruiz està donant, en l'«Ateneo Barcelonés», unes notables conferencies sobre mossèn Cinto.

En Didac Ruiz buceja dins l'ànima complicada del nostre poeta, fent gala d'un esperit analitic formidable y d'una cultura exorbitant.

Cada nit de conferencia s'aplega, en el saló d'actes de la més sabia entitat barcelonina, lo més granat dels nostres intellectuals, que aplaudeixen ab aquell comediment y sang freda propis dels que estan acostumats a madurar les idees y a sospesar els mèrits.

De tant en tant, algun concorrent tardà que passa fa grinyolar una cadira; però s'asseu, compungit, com si acabés de cometre una malvestat.

Això prova que'l treball del conferenciant sugestiona fortament y que, quan se pugui saborejar ab calma, rellegintlo, pera comprendre el nexxe de tantes idees y deduccions atresorades en l'escrit del nostre estimat doctor psicoleg, causarà una vera sensació y serà admirat com se mereix.

La nostra més coral enhorabona al company Didac Ruiz.

OLA, ola!...

¿Ho veuen, ara, si eren fonamentats els temors que exposavem la setmana passada?

Per de prompte, ja sabem que s'ha reunit, a Madrid y a Barcelona, la respectiva junta nomenada «Defensa de la Plassa».

Ho sabem perquè tots els diaris ho han publicat.

Y, això, ¿què significa?

Significa, senzillament, que'ls *yanquis*, que a hores d'ara ja deuen esser a dues milles de càl «Anguilero», se proposen també, després de bloquejar les conques del Llobregat, enviar una esquadra de *dreadnoughts* al Manzanares.

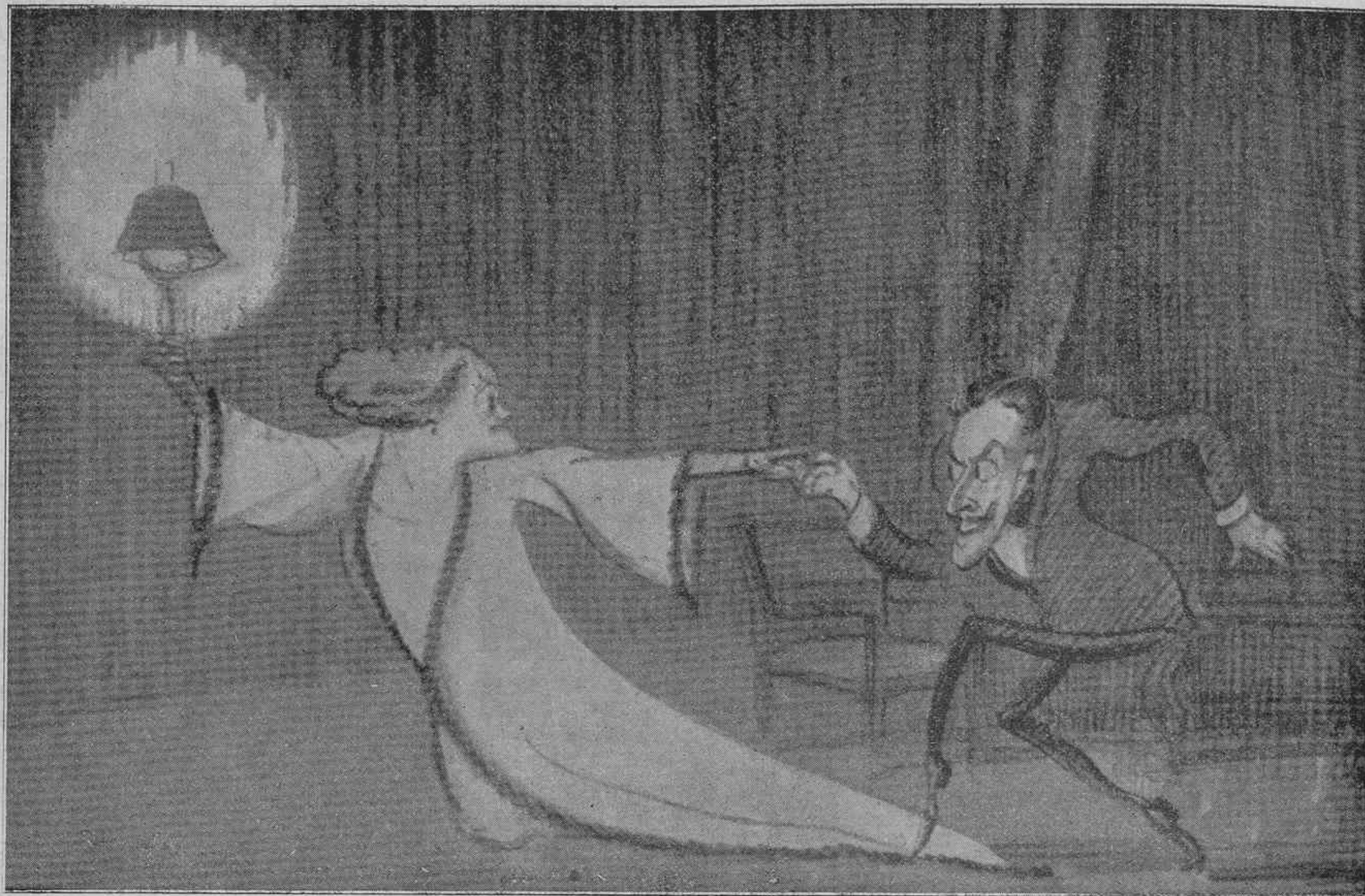
Y velshiaquí còm, uns senyors que varen comensar enant a Tremp, pera donar ocasió a que'l *Papitu* pogués fer un xisto dels seus, acabaran per ferse amos de tot Espanya.

¡Y, nosaltres, anem rient!

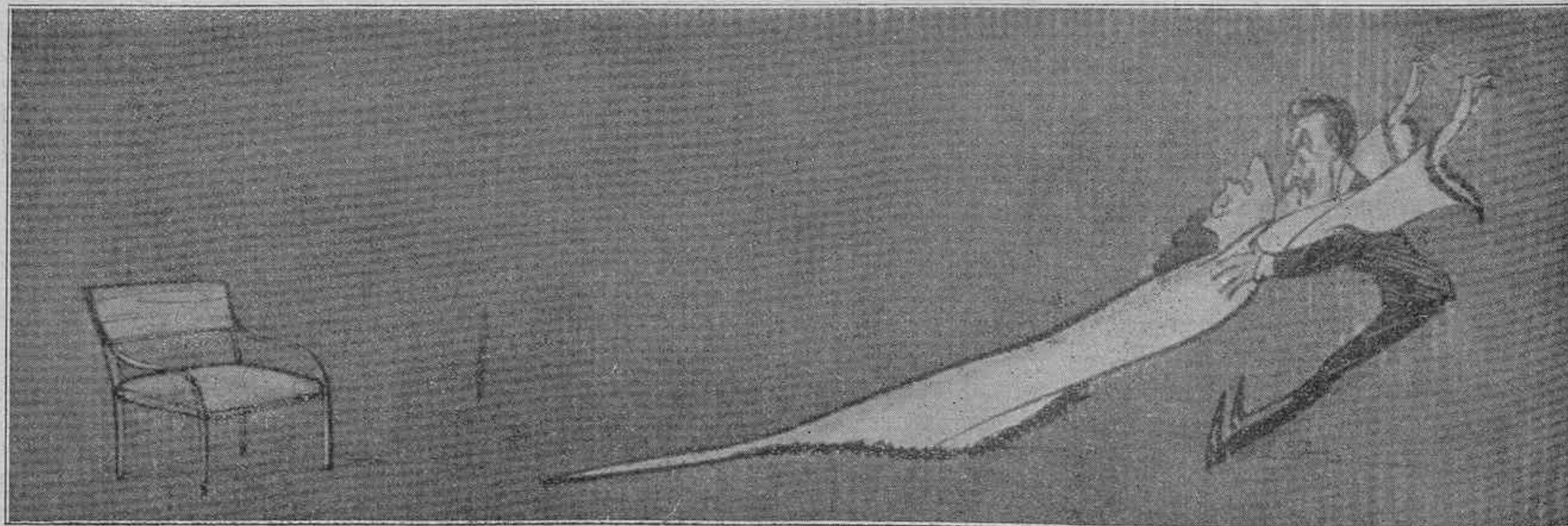
ARA, que's fan inspeccions per tots els cines y teatres, ¿no's podria inspeccionar si els salons d'aquella casa que porta el número hu

EN PLE REGNAT DE LA VEROLA

(Drama comprimit en dues escenes)

—¿Es veritat que m'estimes?... ¿Que estas disposat a fer, per mi, un gran sacrifici? Doncs vina..., no tinguis por..., segueixme...

—¡Vacuna'm, per l'amor de Déu!...

de la Plassa de Sant Jaume, estan a dintre la llei per' donarhi els espectacles divertits y emocionants que s'hi donen moltes tardes?

EL mateix dia que l'Ajuntament de Barcelona feu repartir les fulles del padró pera l'impost d'inquilinat, ens arribà la nova de que a Madrid, alguns elements, tracten de celebrar mitings

y manifestacions, pera demanar el restabliment de lo que abans s'anomenava l'odiós impost de consums.

També es ben significativa, aquesta coincidencia. ¿Ab quina tranquil·litat omplirem les fulles, ara, si abans no'ns abaixen els queviures? Perquè un exemple com el de Madrid, fa passar, del tot, les ganes d'escriure documents per l'estil. Veiam si, a l'ultim, cap veí de Barcelona sabrà de lletra, y les fulles tindran que esser encomanades al bon albir dels municipals de punt. Creiem que seria una solució.

HA sigut trobat un *artefacte sospitos*—calificació extrema d'un diari local—en una fàbrica de Sant Andreu.

Varen anar a veure l'inspector general de policia, senyor Retana, y el delegat senyor Tressols, els quals han assegurat al Governador que dit artefacte no tenia res de particular.

Nosaltres cada dia'n trobem d'artefactes sospitosos, en la via pública. En trobem tants, que, si el senyor Retana y el senyor Tressols haguessin d'anarlos a veure tots, no donarien l'abast.

Desenganyinse: una xeringa descarregada, no més devé perillosa en temps d'eleccions.

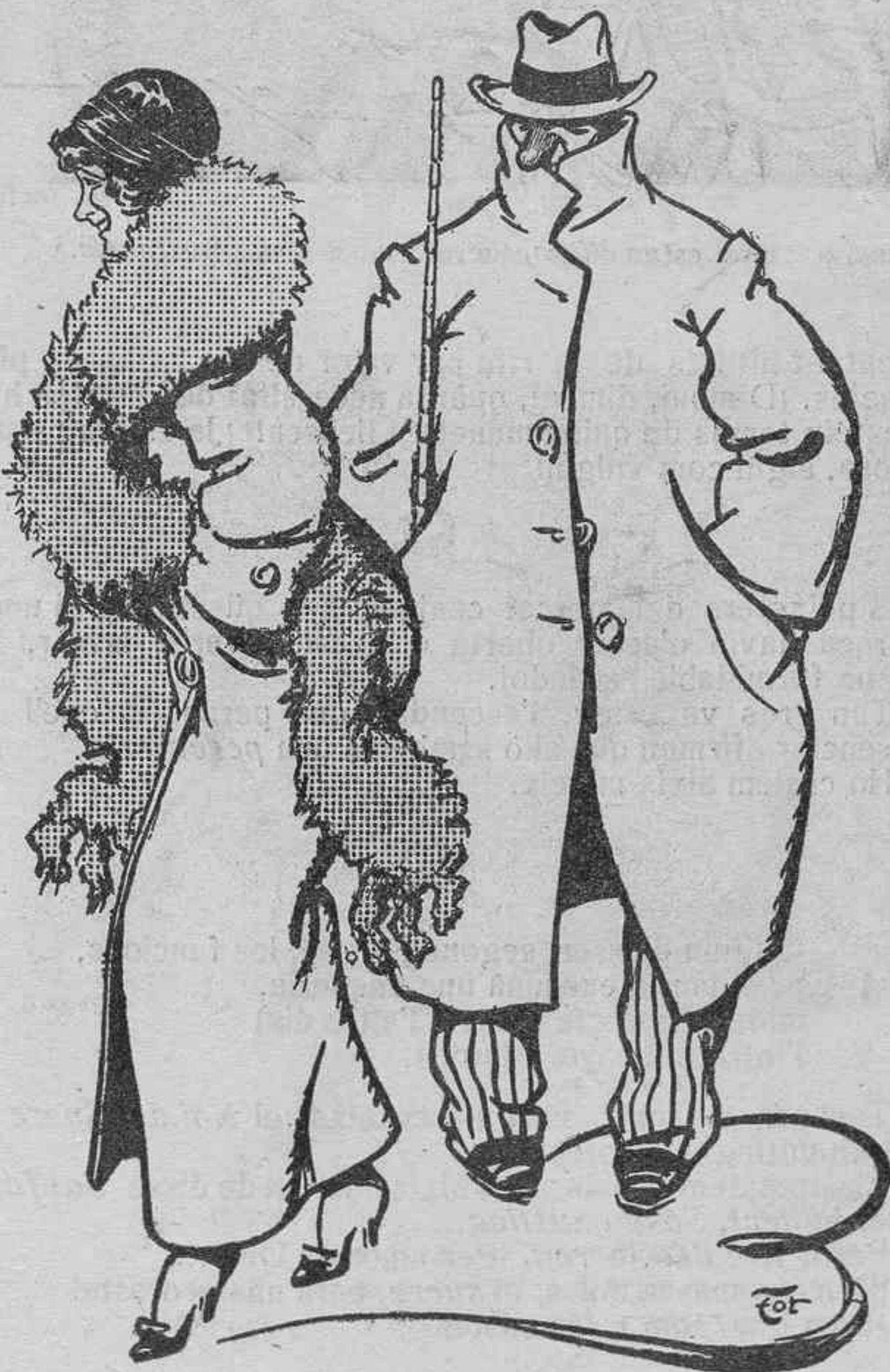
EN el teatre «Romea», durant les funcions del divendres, dites «divendres blancs», en les quals hi assisteixen, especialment, molts joves del requetè, diu que sempre s'arma un poc d'escandol entre'l public que ocupa les altures.

Se comprèn: pels del requetè, no hi hà blancor que hi valgui. Són gent d'acció. Y la sang jove dels jaumistes anyora les batalles y la barrila de cafè-concert, dues coses renyides en absolut ab la tradicional apacibilitat del public del «Romea».

L'agregat comercial del consolat d'Espanya a Shanghai, donà, dies enrera, en la «Cambra de Comers y Navegació» d'aquesta ciutat, una conferencia pública sobre el tema *Conveniencia de fomentar les relacions comercials ab la Xina*.

¿Ab la Xina?

—¿Ens jugaríem un *candarin* que això es cosa de don Alejandro!

AUS SENSE NIU

—¿Ont estas, noia, si's pot saber?
—Enlloc.
—¿Enlloc?... Doncs, mira, devem esser veïns, perquè jo visc al costat mateix.

Encara que ell ho negui, es indubtable que'l *caudillo*, tenint com té un bon *caudallo*, ha pensat retirar-se a la vida privada.

Y trobantse, encara avui, ab un saldo d'*amigos* que no sab quin destí donarlos, no fora gens extrany que, després d'haverlos fet fer l'aprenentatge de *xinos*, a Barcelona, volgués realisar ab ells el darrer negoci comercial, facturantlos cap a la Xina autèntica, en qualitat de grocs (*amarillos*).

A Madrid van marxà, en el mateix tren
—y es possible que en el mateix vagó,—
en Lerroux y en Cambó.
¡Veïam si aquet parell acabaran
seient, com ab l'Albó, en el mateix *banc*!

ELS nostres regidors han demanat, a distints ajuntaments de l'extranger, informes respecte la reglamentació de la llet.

Y això ho han fet quasi simultàniament a l'hora que envia-ven als veïns de Barcelona l'odiós avís del nou arbitri sobre inquilinat.

¡Qualsevol creuria, doncs, que'ls interessa molt la reglamentació de la llet, en aquets moments!

Mentres la *vaca* dongui...

LA mala sombra dels carteristes barcelonins es notable. Tan aviat es ab un municipal vestit de paisà com ab un funcionari judicial, ab qui intenten exercir la seva industria, y, naturalment, els mateixos robats s'encarreguen de detenir al lladre.

Això no es pas ficar el cap a la gola del llop: es ficar la mà a la butxaca de les manilles, cosa altament temeraria en tots conceptes.

JA tenim, a casa, la fulla pera'l nou arbitri d'inquilinat. Aviat ens passaran la fulla pera l'empadronament de veïns. Y no trigarem gaire a rebre la de les cèdules.

Sí, vaja... ¿Com podem anar endavant, ab un Ajuntament aixís?

¡Si es dels de «La Fulla»!

S'ha instalat, ja fa dies, a la «Sagrada Familia», una tenda de campanya pera vacunar als veïns de la barriada.

L'improvisat dispensari facilita, diàriament, més de cinc cents serveis.

De modo que, a hores d'ara, pot dirse que per aquells indrets no queda cap familia pera vacunar.

No més que la *familia sagrada*, y encara, aquesta, perquè es de fusta y la fusta no *pren*.

AVENSEN molt els treballs d'organització y instalació del Concurs de piscicultura.

La junta de «Ciències Naturals» creu que seran molts els forasters que vindran a admirar l'original certamen.

¡Que vinguin pagesos!

Pera que una Exposició de Piscicultura estigui ben bé en caracter, no hi hà com agafar forsa peix.

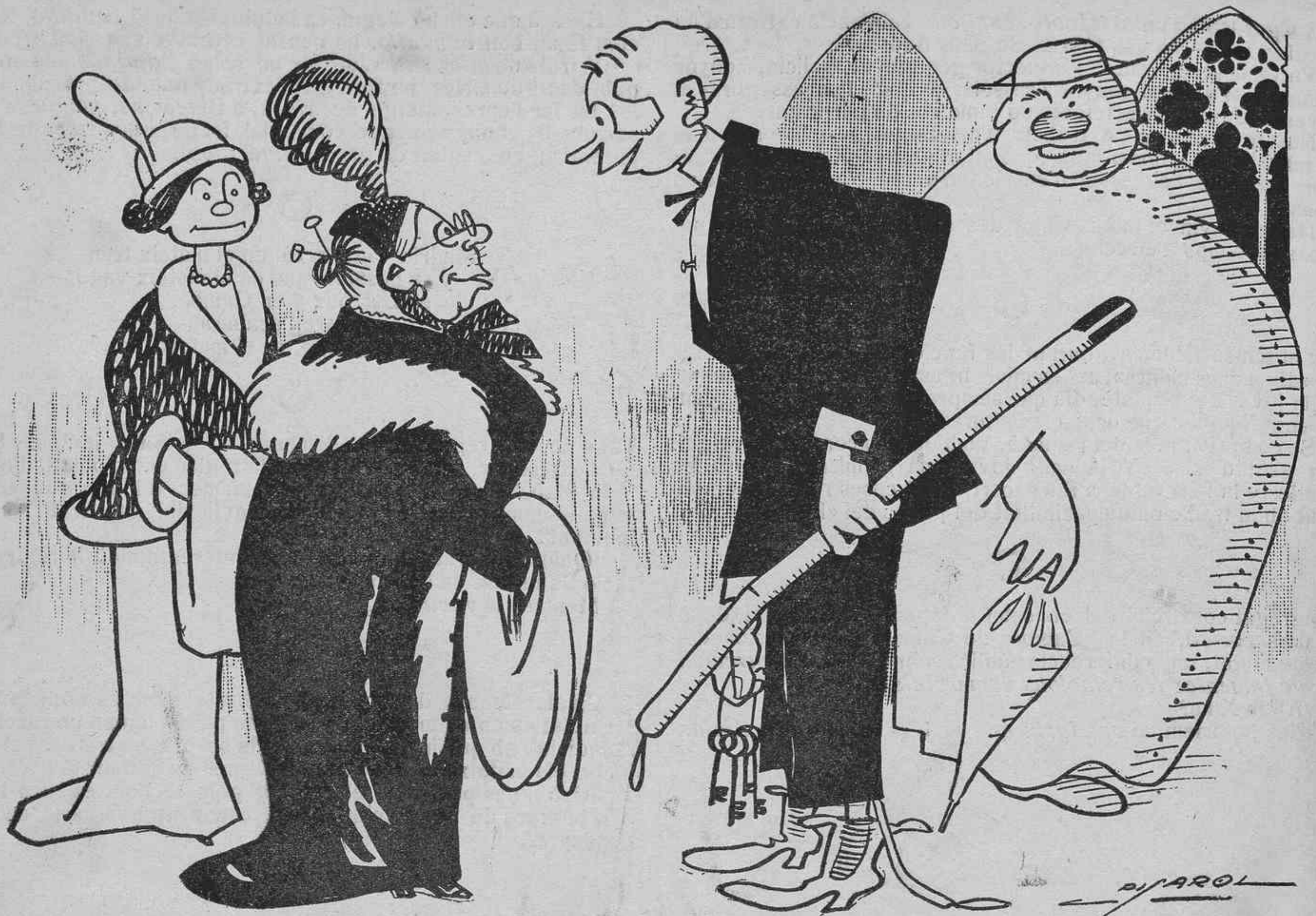
S'ha ordenat, ab tot rigor, l'inspecció higiènica dels safreigs públics.

¡Ai, ai, ai, ai!

Ja estic veient inspeccionar el saló del Consistori.

Y que es un dels safreigs que haurà de pagar la multa; de segur.

¡Hi hà, actualment, tants dictamens bruts en el cossi de la bugada!...

ECOS DE LA SÉU

—¡Deixi'ls dir, senyora!... El nomenament del pare Viñas, pera mestre de capella, ha portat moltes raons...

—¡Oh, encara!... Es extrany, tractantse d'en Viñas, que no acabés ab quatre galetes.

ARA va de debò?

La Comissió del monument a Mossèn Cinto s'ha desensopit de valent y sembla que molt aviat serà un fet l'idea de tots els catalans d'alsar una gran estatua al seu cantaire, l'immortal poeta.

Falta ara, tan sols, omplir unes quantes llistes de suscripció, que no han de quedar pas en blanc.

Es deure dels barcelonins omplirles ben depressa, encara que sols sia per agraïment a l'autor d'aquella magnífica *Oda a Barcelona*.

VATUA els homonims, y quines complicacions porten, de vegades!

Llegim en l'estadística matrimonial:

«Ayer contrajeron matrimonio: En Las Cortes: Donya Margarita Domínguez con don Angel Guimerá...»

¡Be es prou extrany!

Hem vist a l'Aldavert y no'ns ha donat confits...

Deu esser un altre Guimerá; no hi hà dubte.

EL senyor Consul de Grecia ha obert una suscripció pera la «Creu Roja» d'Atenes.

No tinc inconvénient en apuntarmhi.

Però, aquesta suscripció, trobo que haurien d'encapsarla dues personalitats significades:

En Gual y en Carrión.

Els toca.

despatxat bitllets de la rifa per valor de dos milions y pico de pessetes. ¡Dimoni, dimoni, quanta necessitat de quartos hi hà y al mateix temps de quina manera's llensen! ¡Ja es tenir sang jugadora, sigui com vulgui!

ELS peixeters del mercat central, per qüestió de si una baraca havia d'esser oberta o tancada, varen armar, l'altre dia, un formidable escandol.

Tan gros va esser, l'escandol, que persones que'l varen presenciar afirmen que allò semblava una pescateria.

Ho creiem aixís mateix.

SI han d'esser, segons l'orgue, les funcions, anant a examina una vaqueria, molt en caracte estava, l'altre dia, l'intrepit senyor Matons.

Tant en caracte, com desencaixat el *Noi del Sucre* presidint un miting de protesta.

Els presidents d'uns actes aixís haurien de dirse *Sal-fumant, Plom-bullent, Sosa càustica...*

Però, *Noi del Sucre*... ¡Per amor de Déu!...

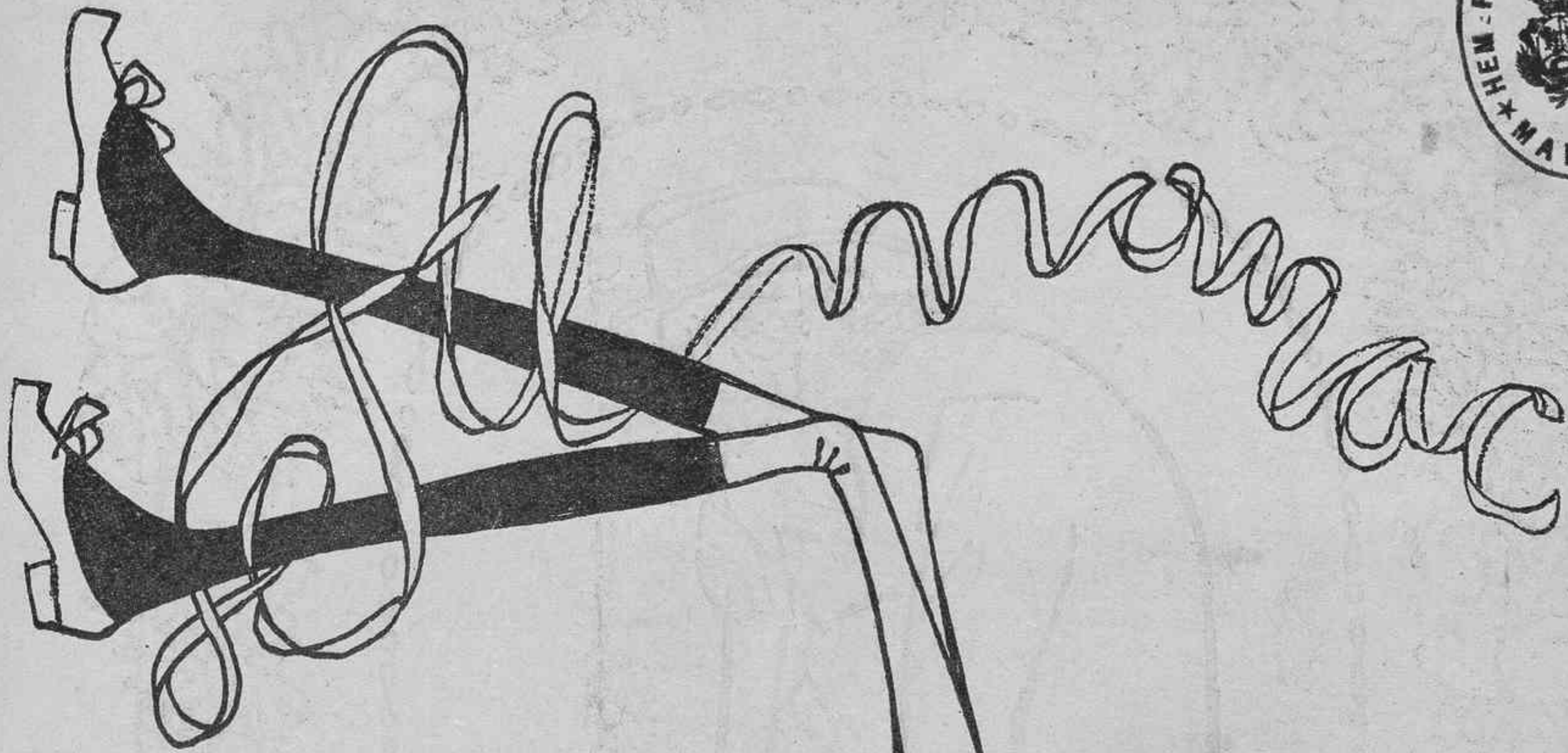
¡Es cosa massa dolça, el sucre, pera una protesta!

¿Som o no som sindicalistes?

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

¡JA HA SORTIT!

1 9 1 3

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

SE VEN PER TOT ARREU

PREU: UNA PESSETA

LA VANAGLORIA

—Si realment fos cert això que's diu, de que la casa d'en Milà està plena de botifarres y llangonisses..., ¡seria una provocació insoportable, que demanaria menjansa!...